

MORAŠICKÝ

OBČASNÍK č. 54

Akce pro letošní rok v naší obci

Rok utekl jako voda a už musíme mít připravený nový plán akcí pro rok 2016. Některé akce je třeba ještě dokončit z loňského roku. Je to rekonstrukce vedení nízkého napětí, ale v porovnání s objemem všech prací to jsou už jen drobnosti. Jedná se o úpravu povrchů. Obě etapy proběhly v průběhu loňského roku. **ČEZ a.s. stála obnova sítě NN Morašic 12, 5 milionů Kč.** Zároveň nám poskytli „výkop“ pro uložení podzemních sítí obecního veřejného osvětlení. Takže jsme zaplatili jen za materiál a montáž, ale výkopové práce jsme dostali zdarma. Obnova osvětlení byla levnější, stála i s vedlejšími pracemi zhruba 1,4 milionu Kč. Nyní ještě je třeba dokončit geometrické zaměření sítí a kolaudaci osvětlení. S některými našimi občany je nutné podepsat „ostré“ smlouvy o zřízení věcného břemene - služebnosti. Smlouvy vám přijdou do domácností i s těmi o smlouvách budoucích, které jste již podepsali v době přípravy projektové dokumentace. Poté budou obcí na základě smluv s vámi vložena do katastru nemovitostí věcná břemena. Tyto smlouvy a věcná břemena vás nijak neomezí, je to jen legislativní krok, který je nutné udělat. Loňský rok ale již ponechme dějinám a věnujme se tomu, co nás čeká.....

Z těch větších plánů to bude **oprava povrchů chodníků** od prodejny Jednota až k domu Michala Kuřeho. Ostatní již nevzhledné chodníky budou rekonstruovány do krásné podoby se zámkovou dlažbou v dalších letech. Bude zbudováno **parkoviště u mateřské školy** (požádáno o dotaci). Na sídlišti za Rychtou mezi Kubešovými a Ropkovými již několikrát praskl asi 30 let starý hlavní vodovod. Vždy při poruše je zasažen sklep někoho, kdo zde bydlí. Proto bude **nový hlavní vodovod** posunut ze soukromých pozemků do místní komunikace. Při té příležitosti budou na této trase osazena i **nová šoupata**, aby bylo možno vodu i zde zavírat v případě potřeby po úsecích, jak se o toto snažíme již po několik let v celých Morašicích. Od loňska již probíhá proces **pořizování nového územního plánu** (požádáno o dotaci). V základní škole budou v celé budově opraveny zásadním způsobem **povrchy schodů** tak, aby vyhovovaly bezpečnosti. Staré lino s gumovými hranami bude odstraněno. Stupy budou očištěny od nánosů lepidla a bude na ně přiděláno nové kvalitnější linoleum a přišroubovány hliníkové protiskluzné hrany. Nebude to úplně levné, ale vydrží to bezpečně po několik desítek let. Na sídlišti za Rychtou vzadu a v Řikovicích na sídlišti k Osíku bude instalováno nové **hnízdlo reproduktorů obecního rozhlasu**. Proběhne částečná **výměna plotu v MŠ** (požádáno o dotaci v rámci Mikroregionu Litomyšlsko). **Další herní prvek** bude umístěn v zahradě u bývalé školy v Řikovicích. V Morašicích dojde k opravě **dvou kanalizačních šachet**, jak byla shledána potřeba při loňské kontrole. V Lažanech bude **přemístěna lampa veřejného osvětlení** ze soukromého pozemku na obecní pozemek. **Lažanský rybníček na návsi** bude částečně zbaven bahna, které se hromadí postupně naplavováním hlíny z polí. V rozpočtu je i **oprava komínu - vyvločkování** v bývalé škole v Řikovicích, toto je již hotovo. V loňském roce neproběhla plánovaná akce **instalace dispečinku do vodárny**, bude to provedeno až letos. Do rozpočtu pro letošní rok patří i již provedená **oprava hasičského vozidla RTHP CAS 25**. Bude připravena **prováděcí**

dokumentace na akci **VÍCEÚČELOVÉ ZAŘÍZENÍ DVACÍTKA** (hospoda na návsi), protože letos na podzim by měl být vypsán dotační titul na podobné stavby. Takže nastal čas zkusit stát či EU požádat o dotaci. A pak jsou součástí rozpočtu ještě drobné opravy na obecních budovách, případně i na komunikacích, na čištění kanalizace. A dále nákup akumulátorů do bezdrátového rozhlasu, pokud to bude potřeba, že staré doslouží. Nákup knih do knihovny stejně jako jiné roky, údržba stromů, aby neohrožovaly okolí. Nákup nové počítačové techniky apod. Dále se z rozpočtu hradí věci jako každý rok: sekání, revize..... V letošním roce se nám tam musela objevit konkrétní položka s názvem KRIZOVÝ FOND. Máme na této kapitole v záloze 200.000,- Kč, ale doufejme, že je nebudeme muset použít.

Mgr. Hana Štěpánová - starostka

Nová aktivita - nová mladá krev v pohybu

Při pohledu na naši mladou generaci, která nám čím dál tím více sedí u počítačů a slova o pohybu a nějaké aktivitě vůbec, bere na lehkou váhu a jako špatný vtip, se místní Sokol rozhodl, že se pokusí dostat sport a pohyb pod kůži naší nové generaci. A začal u té nejmenší, předškolní, když přišel s myšlenkou zavést i v naší obci „sportovní školku“, která si vytyčila za nemalý úkol naučit malé děti vztahu k pohybu a sportu všeobecně už v takto mladém věku, neboť jak říká klasik „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš“.

Vedením tohoto kroužku se ujali Oldřich Ropek, Miloš Dvořák, Miloš Zerzán. Děti se scházejí dvakrát týdně v úterý a v pátek od 16 hodin již od října loňského roku v tělocvičně místní ZŠ a po velmi malých krůčcích se snaží poznat krásu tělesné průpravy. Holčičky a kluci se snaží pod dohledem proniknout do tajů činnosti zvané sport, aniž by se přímo na nějaký specializovali.

Až počasí dovolí, přestěhují se děti na venkovní travnaté hřiště a hřiště s umělým povrchem tak, aby byly co nejvíce na čerstvém vzduchu.

Touto cestou bych chtěl poděkovat vedoucím za jejich ochotu vést tento kroužek a i přes počáteční potíže a řešení různých problémů, věřím, že budou v nastaveném trendu pokračovat. Aby mohli pokračovat a své řady postupně rozšiřovat nyní i příští rok, poprosil bych Vás rodiče, kteří byste měli zájem své dítě, děvče či kluka, do tohoto kroužku přihlásit, ať tak učiní kdykoli v úterý nebo v pátek, nebo po domluvě kterýkoli den.

Za podporu a vstřícnost při organizaci sportovní školky bych chtěl poděkovat Obecnímu úřadu, firmě Stavitelství Jokeš a Zemědělskému družstvu.

Petr Kuta

TOI TOI, co vy na to?

Ze strany jednoho občana přišel na obec nápad, že by bylo vhodné umístit v okolí hřbitova, či na hřbitově v Morašicích chemické WC TOI TOI. Zastupitelstvo se touto věcí zabývalo. Bavili jsme se o tom, jestli se poměrně nákladná věc vyplatí, jestli tam budou lidé chodit, jestli je to potřeba. Pronájem nejlevnějšího typu bez vody na mytí rukou by stál ročně cca 23.000,- Kč při servisu jednou za 3 týdny. WC by bylo případně nejspíš vedle márnice. Pokud by se zde nebylo možné technicky dostávat k čištění, pak by bylo umístěno někde v parku poblíž hřbitova. Protože jsme se nemohli dobrat žádného řešení,

zda ano, či zda ne, ptáme se vás občanů, co si o tom myslíte. Pokud chcete odpovědět, krabička na anketu bude umístěna v chodbě obecního úřadu na zemi s nápisem TOI TOI. Krabička bude i ve škole v Řikovicích na chodbě pod nástěnkou. Hlasovat můžete nejpozději do pondělí 4. dubna 2016 včetně. Anketní lístek je připojen k Občasníku. Vyplňte to za celou rodinu dospělých a potom se i podepište, jestli chcete. -HŠ-

Čekají nás vyšší kvóty, Češi je mohou zvládnout

Podle nové legislativy by v roce 2016 měl každý z nás ročně odevzdat k recyklaci zhruba 7 kg starého elektra, což bylo ještě před pár lety nepředstavitelné množství. Nakonec to ale opravdu dokážeme.

Podle původního požadavku evropské směrnice bylo určeno, že se musí v každé členské zemi ročně vysbírat nejméně čtyři kilogramy elektroodpadu na každého obyvatele. Na každého obyvatele České republiky včetně dětí nyní připadá kolem pěti kilogramů reálného sběru. V roce 2016 ale vstoupil v platnost již zmíněný nový způsob výpočtu těchto kvót, který tuto kvótu významně navýšil. Doposud jsme však bez problémů požadavek evropské směrnice plnili, dokonce i s rezervou.

Česká republika bude muset podle nových parametrů zajistit sběr a recyklaci takového množství vysloužilého elektra, jaké odpovídá 40 procentům hmotnosti prodaných nových spotřebičů průměrně za tři roky zpětně. Ročně se u nás prodá zhruba 175 000 tun elektrozařízení, každý z nás by tedy měl odevzdat k recyklaci minimálně zmíněných sedm kilo.

Předběžné výsledky sběru v roce 2015, které jsou k dispozici naznačují, že by se to mohlo podařit. Jen sběrnými místy vytvořenými kolektivním systémem ELEKTROWIN prošlo od ledna do října na 30 000 tun starých spotřebičů, což odpovídá celoročnímu sběru v roce 2014. Věříme, že především díky podpoře široké veřejnosti, které není lhostejný osud naší planety, i novou vyšší kvótu letos opět s rezervou naplníme. *Převzato z materiálů ELKTROWIN*

Ze života obce

- Za období od 1. 10. 2015 – 31. 12. 2015 obdržela obec od firmy **EKO-KOM, a.s.** odměnu za tříděný odpad ve výši 15.208,- Kč
- **Bruslení je problém.....** V letošním roce jsme měli v rozpočtu 2 bruslení v Litomyšli na stadiónu pro naše občany. Uskutečnilo se ale jen jedno. Mnohokrát jsem se pokoušela domluvit druhý termín, ale marně, protože hokejové zápasy zaujímají všechnen volný čas, který by se líbil i nám a našim menším dětem. Volné termíny jsou jen v brzkých ranních hodinách (v 6 hodin ráno) a večer až po 20. hodině. Takže žádná sláva. Větší děti se budou muset častěji vypravit na veřejné bruslení a ty malé s rodiči také. Rozpisy najdete na internetu.
- **Hospodu na návsi** v Morašicích č.p. 20 si pronajal pan Štefan Hotovčín. **Kadeřnictví** je opuštěné. **Občerstvení na hřišti** bude otevřeno od dubna 2016 a provozovat je bude Václav Ludvíček.
- Upozorňujeme, že **poplatky za odpad** musí být zaplacený na tento rok do konce března 2016. Poplatky ze psů byly splatné do konce února 2016. Stále ještě můžete přijít zaplatit i vy, kteří jste zapomněli. -HŠ-

Toulky moravičskou minulostí

Toulky dávnou i nedávnou minulostí po drátech i kabelech elektrického vedení.
V současnosti bylo v Morašicích dokončeno ukládání elektrických kabelů do země a byly odstraněny sloupy a dráty nadzemního vedení. Více podrobností jste si již přečetli na začátku Občasníku.

Elektrina je samozřejmostí dnešních dní, bez níž si život nedovedeme představit. Od svícení loučí, svíčkou, petrolejkou a plynovou lampou dospějeme k roku 1879, kdy Tomáš Alva Edison rozsvítil první elektrickou žárovku. Na zdokonalení tohoto osvětlení se podílel i František Křížík, jenž založil v Plzni velkou elektrodílnu, v níž vyráběl obloukové lampy a další sortiment.

Protože Ing. Křížík byl známý po celé vlasti svým nadšením pro nové věci, roku 1882 odjíždí z Morašic a z Cerekvice delegace do Plzně, „aby viděli vymoženosti této české hlavy a chlouby naší. Křížík sám velmi statný a krásný muž byl tak ochoten, že nám ukázal elektrické lampy Edisonovy i lampy své. Těšili jsme se ze světla elektrického velice, neboť považujeme světlo toto za světlo budoucnosti. I sílu elektro - dynamickou bylo nám u Křížíka pozorovati. Před dílnou jeho stál mlátcí stroj, kterému síla po drátu přiváděna, uváděla stroj v rychlý pohyb a Ing. Křížík podával pilně snopy k mlácení...“ Tolik zápis z cerekvičské kroniky. Kdo byl členem delegace, nevíme.

A jak bylo u nás? Postupně po výstavbě elektrárny v Pardubicích a po zavedení proudu do měst se začínají elektrifikovat i vesnice.

Dne 29. 2. 1924 Okresní správní komise v Litomyšli na dotaz moravičského zastupitelstva sděluje, že elektrifikace Morašic je možná, je však třeba zajistit financování.

Po vyřízení nejrůznější dokumentace vlastní realizace začala v roce 1926. Elektrický proud byl zaveden asi do 30 domů, později po zjištění výhod se přidávali ostatní.

Z archivních materiálů se můžeme dočíst, jak dalece byly některé usedlosti elektrifikovány. Je uváděno, kolik vývodů (zásuvek a vypínačů) se zhotovilo například v č. p. 47, majitel Slavík Vladimír, bylo 26 vývodů. U Vodehnalů č. p. 50, bylo 27 vývodů. V č. p. 41, Fikejz Jan, 25 vývodů. Škola jen 23 vývodů. Pro srovnání se současností, rodinný domek dnes 43, větší rodinný dům 73-80 vývodů.

S postupujícím rozvojem průmyslu a zvyšující se spotřebou v domácnostech se elektrické energie nedostávalo. Potíže se ve velké míře projevovaly ve II. světové válce a ještě dlouho po ní častým vypínáním proudu, takže docházelo i na starou petrolejku.

Vzpomínám si, že v době žní dostal každý hospodář rozpis, kdy a v jaké výši může elektrickou energii čerpat. Bylo potřeba mlátit obilí a limity stanoveny na noční hodiny. Jako dítě školou povinné jsem byla buzena ráno před čtvrtou hodinou: „Vstávej dávat na vál, musíme mít do šesti hodin řůru vymláčenou.“

Ještě v r. 1976 ve Zpravodaji (předchůdce Občasníku) se místní národní výbor obrací na všechny obyvatele, aby elektrickou energií co nejvíce šetřili, zvláště v nadcházejícím zimním období ve večerních a ranních hodinách.

A co nyní? Jak píše v úvodu, bez elektřiny si nelze život představit a šetřit s ní nás naučila „neviditelná ruka trhu“.

Často se však pozastavujeme nad osvětlením našich velkých měst, kdy tisíce lamp a neonů září do tmy tak, že jsou viditelná z velké výšky a znemožňují pohled na hvězdnou oblohu.

Pro Občasník připravila Bohumila Trávníčková

Anketní lístek, WC TOI TOI (chemické WC) na hřbitově v Morašicích.
Vyjadřují se jen lidé nad 18 let

Celkový počet dospělých členů naší domácnosti je.....
Potřebujeme WC u hřbitova?

ODPOVĚĎ	MYSLÍ SI TO TENTO POČET LIDÍ NAŠÍ RODINY
URČITĚ ANO	
SPÍŠE ANO	
URČITĚ NE	
SPÍŠE NE	
NEVÍM, nebo JE MI TO JEDNO	